טיט הנרוק יוכיח שמצטרף לארבעים סאה והטובל בו לא עלתה לו טבילה: **מתני'** העושה סוכתו כמין צריף או שסמכה לכותל ר' אליעזר פוסל מפני שאין לה גג וחכמים מכשירין: **גמ'** תנא מודה ר' אליעזר שאם הגביהה מן הקרקע טפח או שהפליגה מן הכותל טפח שהיא כשרה מאי טעמייהו דרבנן שיפועי אהלים כאהלים דמו אביי אשכחיה לרב יוסף דקא גני בכילת חתנים בסוכה אמר ליה כמאן כר' אליעזר שבקת רבנן ועבדת כר' אליעזר אמר ליה ברייתא איפכא תני ר' אליעזר מכשיר וחכמים פוסלין שבקת מתניתין ועבדת כברייתא אמר ליה מתניתין יחידאה היא דתניא העושה סוכתו כמין צריף או שסמכה לכותל רבי נתן אומר רבי אליעזר פוסל מפני שאין לה גג וחכמים מכשירין: **מתני'** מחצלת קנים גדולה עשאה לשכיבה מקבלת טומאה ואין מסככין בה לסיכוך מסככין בה ואינה מקבלת טומאה רבי אליעזר אומר אחת קטנה ואחת גדולה עשאה לשכיבה מקבלת טומאה ואין מסככין בה לסיכוך מסככין בה ואינה מקבלת טומאה: **גמ'** הא גופה קשיא אמרת עשאה לשכיבה מקבלת טומאה ואין מסככין בה טעמא דעשאה לשכיבה הא סתמא לסיכוך והדר תני לסיכוך מסככין בה ואינה מקבלת טומאה טעמא דעשאה לסיכוך הא סתמא לשכיבה הא לא קשיא כאן בגדולה כאן בקטנה (בשלמא לרבנן לא קשיא אלא לרבי אליעזר קשיא דתנן) רבי אליעזר אומר אחת קטנה ואחת גדולה עשאה לשכיבה מקבלת טומאה ואין מסככין בה טעמא דעשאה לשכיבה הא סתמא לסיכוך אימא סיפא עשאה לסיכוך מסככין בה ואינה מקבלת טומאה טעמא דעשאה לסיכוך הא סתמא לשכיבה אלא אמר רבא בגדולה כ"ע לא פליגי דסתמא לסיכוך כי פליגי בקטנה תנא קמא סבר סתם קטנה לשכיבה ורבי אליעזר סבר סתם קטנה נמי לסיכוך והכי

רש"י

טיט הנרוק יוכיח. שראוי להריקו מכלי אל כלי כגון שהוא רך: שמצטרף. להשלים שיעור מ' סאה: והטובל בו. במ' סאה שכולו טיט נרוק: לא עלתה לו טבילה. דהכי תנן במסכת מקוואות (פ"ז מ"א) אלו מעלין ולא פוסלין השלג והברד והכפור והגליד והמלח וטיט הנרוק ומעלין היינו משלימין אשלומי אין בפני עצמו לא: **מתני'** כמין צריף. כוך של ציידין שאורגין בה את העופות ועשוי ככוורת שמשפעת והולכת שגגו וקירותיו אחד: או שסמכה לכותל. הטה ראשי קנים על הכותל וראשו אחד על הארץ: לפי שאין לה גג. שאינו ניכר מהו גג ומהו כותל דאהל משופע לאו אהל הוא אלא אם כן יש בו טפח זקוף כדקתני בברייתא: **גמ'** שאם הגביהה מן הקרקע טפח. אתרוייהו קאי דאמרינן לבוד בזקיפה ויש שם טפח זקוף וניכר הצריף שהוא גג וכיון שיש בו שיעור אהל בזקיפה הוי אהל: או אם הרחיקה כו'. אסמכה על הכותל קאי אם הרחיק ראש הסמוך לכותל מכותל טפח והיתה סמוכה על יתידות אמרינן לבוד ממנה ולכותל בשוה ולא בשיפוע והוא הגג: שיפועי אהלים כאהלים. אע"פ שלא הגביה ולא הרחיקה כשרה: בכילת חתנים. לפי שאין לה גג טפח שוה לא חשיב אהל להפסיק: כר' אליעזר. דאמר אהל משופע לאו אהל הוא: ברייתא איפכא תניא. מצאתי ברייתא ששנויה איפוך בשיטתן דר' אליעזר מכשיר וחכמים פוסלין לפי שאין לה גג: יחידאה היא. מתניתין דתני הכי ר' נתן קתני לה דהוא יחידאה אבל חכמים שבדורו היו חולקין עליו ואומרים דר' אליעזר מכשיר וחכמים פוסלין: **מתני'** מחצלת קנים. קשה ואין נוחה למשכב: עשאה לשכיבה. הואיל ויחדה לכך עשאה כלי ומקבלת טומאה ואין מסככין בה כו': לסיכוך כו' ואינה מקבלת טומאה. דלאו כלי הוא ובגמרא פריך סתמא אסתמא: רבי אליעזר אומר כו'. בגמרא מפרש מאי קאמרי ומאי פלוגתייהו דהיכא דפירש בהדיא לשכיבה או לסיכוך ודאי אין חילוק בין גדולה לקטנה דהא פירש אלא קטנה נראית סתמא לשכיבה גדולה נראית סתמא לסיכוך: **גמ'** כאן בגדולה כאן בקטנה. וסיפא לא דמי לרישא דסיפא הכי קאמר ואם קטנה היא ועשאה לסיכוך מסככין בה כו' הא סתמא לשכיבה: אימא סיפא כו'. ודר' אליעזר ליכא לתרוצי כדתנא קמא דהא אחת גדולה ואחת קטנה קתני: אלא אמר רבא בגדולה כ"ע לא פליגי דסתמא לסיכוך. כלומר לא תשני רישא בגדולה וסיפא בקטנה ותרוייהו כדפריש[ד] דאם כן דרבי אליעזר לא מיתרצא אלא כל לסיכוך דקתני מתניתין בין בסיפא דמילתיה דתנא קמא בין בדרבי אליעזר אסתמא קאי:

תוספות

טיט הנרוק יוכיח. פירש בקונטרס כדתנן במסכת מקוואות (פ"ז מ"א) ואלו מעלין ולא פוסלין השלג והברד והכפור והגליד והמלח וטיט הנרוק ומעלין היינו משלימין אבל בפני עצמו לא וקשה דמה יוכיח הוא זה דאויר נמי בפני עצמו לא ואין זה יוכיח דטיט הנרוק בשעה שהוא משלים חזי לטבילה ולא דמי לאויר דאין ישנים תחתיו אפילו בשעה שהוא מצטרף ונראה דטיט הנרוק נמי אפילו בשעה שמצטרף אין מטבילין בו והכי תנן במסכת מקוואות פרק שני (מ"י) מקוה שיש בו ארבעים סאה מים וטיט ר' אליעזר אומר מטבילין במים ואין מטבילין בטיט ר' יהושע אומר במים ובטיט באיזה טיט אמרו בטיט שהמים צפין על גביו ואם היו המים מצד אחד מודה רבי יהושע שמטבילין במים ואין מטבילין בטיט ואיזה טיט אמרו בטיט שהקנה יורד מאליו דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר מקום שאין קנה המדה עומד אבא אליעזר בן דלעאי אומר מקום שהמשקולות יורדות ר"א אומר היורד בפי החבית ר' שמעון אומר הנכנס בשפופרת הנוד רבי אלעזר בר צדוק אומר הנמדד בלוג ומיהו קשה דאמר ר"ל פרק ב' דזבחים (דף כב.) כל המשלים למי מקוה משלים למי כיור ולרביעית אינו משלים ופריך למעוטי מאי אילימא למעוטי טיט הנרוק היכי דמי אי דאין פרה שוחה ושותה ממנו אפילו למקוה נמי אינו משלים והשתא אי איתא דטיט דפליגי ר' אליעזר ור' יהושע הוא טיט הנרוק היכי שביק כל הני שיעורי דר' מאיר ור' יהודה ואבא אליעזר וכולהו תנאי דמקוואות ונקט שיעורא דפרה שוחה ושותה ממנו דלא תנן ושמא כל הנך שיעורי דהני תנאי בהכי תלי טעמייהו דמר סבר דבהאי שותה ובהאי אינה שותה ואין צריך לומר ניחזי אנן דאין כל הפרות שוות והא דמשמע בפרק כל הבשר (חולין דף קו. ושם) דמים שנפסלו משתיית בהמה טובל בהן כל גופו לא נפסלו מחמת טיט איירי אלא ממאיס ומסריח ולא חזו לשתיית בהמה אבל אין טיט מעורב בהן ולכך כשרים לטבילה:

העושה סוכתו כמין צריף. בכי האי גוונא איירי דלאחר שמשך השיפוע בגובה עשרה איכא עדיין במשך סוכה רוחב ז' דבענין אחר לא מכשרי רבנן דהא בעינן גובה עשרה במשך ז' בגובה י"[ה] ואפשר כשיש שם משך ז' בגובה י' שאף תחת השיפוע שאין גבוה י' כשרה כיון שיש בה (א) ד'[ו] ברוחב מידי דהוה אפסל שיוצא מן הסוכה לרבה ורב יוסף דלעיל[ז] דמכשרי בקנים היוצאים מלפני הסוכה:

שאם הגביה מן הקרקע טפח. ועשה בנין זקוף טפח והושיב עליו ראשו של שיפוע למטה וכן הרחיק מן הכותל טפח שעשה בסמוך לכותל סכך רחב טפח וסמך עליו ראש השיפוע העליון ומתוך לשון הקונטרס משמע דאותו טפח שהגביה[ח] הרחיק אפילו הוא אויר כשרה דנחשבו כסתום מטעם לבוד דפירש הקונטרס אם הרחיק ראש הסמוך לכותל מן הכותל טפח והיתה סמוכה על יתידות וקצת משמע כן בירושלמי דגרסינן מודה רבי אליעזר לחכמים שאם היתה נתונה על ארבעה אבנים [א] או שאם היתה גבוהה מן הארץ פותח טפח כשרה:

לסיכוך מסככין בה ואינה מקבלת טומאה. דכל היוצא מן העץ אינו מטמא טומאת אהלים אלא פשתן[ט] דילפינן ממשכן פרק במה מדליקין (שבת דף כח. ושם):

כאן בגדולה כאן בקטנה. לא משום דתהוי רישא בחדא וסיפא בחדא אלא נקט ברישא עשאה לשכיבה בכל מחצלות משום דאיכא מחצלת דסתמא לסיכוך ובסיפא נקט עשאה לסיכוך בכל מחצלות משום דאיכא מחצלת דסתמא לשכיבה:

אמר רבא בגדולה כולי עלמא לא פליגי דסתמא לסיכוך. ולסיכוך דקתני מתני' בין בסוף מילתיה דתנא קמא בין בר"א אסתמא קאי והכי קאמר עשאה לשכיבה בהדיא מקבלת טומאה ואין מסככין בה ואם אנו יכולין לומר בה שהוא לסיכוך והיכי דמי כגון דלא פריש מסככין בה ואינה מקבלת טומאה כך פירש בקונטרס ודוחק לפרש דלהכי איירה תנא קמא לקטנה ולא תנייה משום דסבר גדולה דווקא הוא דאמרינן בה סתמא לסיכוך הא קטנה סתמא לשכיבה ואתא ר"א למימר קטנה כגדולה וקשיא דהשתא לא פליג ר"א אעיקר מילתיה דתנא קמא אלא אדיוקא ונראה לפרש דלא אתא רבא לשנויי אלא מילתיה דר"א אבל מילתיה דתנא קמא לעולם כדשנינן ולסיכוך דקאמר ר"א היינו כדפירש בקונטרס אם יכול לומר שהיא לסיכוך כגון בסתם טהורה ומסככין בה:

אחת

עין משפט נר מצוה

קב א ב מיי' פ"ד מהל' סוכה הלכה ז סמג עשין מג טוש"ע א"ח סימן תרלא סעיף י:

קבא ג מיי' פכ"ה מהל' כלים הלכה יג:

קבב ד ה מיי' פ"ה מהל' סוכה הל' ו' סמג עשין מג טוש"ע א"ח סי' תרכט סעיף ו:

רבינו חננאל

שמחליף ומפרש ומתמה ומי איכא מידי דמצטרף להכשיר והוא עצמו פסול. ואמרינן טיט הנדוק יוכיח כו'. טיט דק כמים עבים כדתנן מקוה שיש בו [מ'] סאה מים וטיט ר"א מטבילין במים ולא בטיט ר' יהושע אומר במים ובטיט באיזה טיט מטבילין בטיט שהמים צפין ע"ג אם היו [המים] מצד אחד מודה ר"י שמטבילין במים ואין מטבילין בטיט באיזה טיט בטיט שהקנה יורד מאליו דברי ר"מ ר"א שאין קנה מדה עומד כו': [מתני'] העושה סוכתו כמין צריף. פי' צריף כגון הבונה רחב מלמטה ומיצר ועולה עד שאמצע נמצא הבנין צר מלמעלה ומשפע ויורד פירוש שסמכה לכותל שעשה סכך הסוכה צדו אחד למעלה בכותל והצד א' בארץ ובשתיהן בעשויה כמין צריף ובסמוכה לגג אליעזר [פסל] בהני תרתי אבל רבנן פליגי עליה. ואמרינן מ"ט דרבנן ואמרינן שיפועי אהלים כאהלים דמו הא פירשה רב יוסף דמתני' רבי נתן היא וקתני לה ויחידאה היא ולא משגחינן ביה. וקיי"ל כוותייהו דחכמים בסוכה העשויה כמין צריף ובסוכה שצידה א' למעלה ואחרת בקרקע פסולה וכ"ן הלכ"ה ולפיכך היה ישן רב יוסף בכילת חתנים שאין לה גג [מפני] שאינה אהל לפיכך אינה חשובה כסוכה בתוך סוכה לפסול הסוכה: [מתני'] מחצלת גדולה עשאה לשכיבה מקבלת [טומאה] ואין מסככין בה כו'. ואמרינן הא גופא קשיא כו' ושנינן לא קשיא גדולה סתמא לסיכוך ואינה מקבלת טומאה ואם פירש שעשייתה לשכיבה [מקבלת טומאה] ואין מסככין בה אבל קטנה לשכיבה סתמא ואם פירש שעשייתה לסיכוך מסככין בהן. ואקשינן אי הכי אימא סיפא דר' אליעזר דתנן ר' אליעזר אומר אחת גדולה ואחת קטנה עשאה לשכיבה מקבלת טומאה בשלמא גדולה פי' כי לשכיבה עשאה מקבלת טומאה ש"מ הא סתמא לסיכוך כדאמרן אלא קטנה קשיא דהא קתני קטנה עשאה לשכיבה מקבלת טומאה ש"מ הא סתמא לסיכוך ואת אמרת סתם קטנה לשכיבה. ומשני רבא בגדולה דברי הכל דסתמא [לסיכוך] כי פליגי בקטנה ת"ק סבר קטנה לשכיבה ורבי אליעזר סבר קטנה [נמי] לסיכוך

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [זבחים כב.], ב) לעיל ז:, ג) [תוספתא פ"א], ד) [שבת קלז.], ה) [וע' תוס' שבת קמג: ד"ה ור' יוחנן], ו) עיין תוס' שבת דף קלח: ד"ה שאין, ז) עמוד א.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה העושה סוכתו וכו' שיש בה שבעה ברוחב מידי דהוה:

גליון הש"ס

גמרא א"ל כמאן כר"א שבקת רבנן. עיין שבת דף קמג ע"ב תוס' ד"ה ור' יוחנן הגירסא שלהם כאן א"ל שבקת רבנן. וס"ל דהא דאמרינן כר"א היינו דר"י השיב כר"א:

הגהות הגר"א

[א] תוספות סד"ה שאם כו' אבנים והיתה גבוהה כו' כצ"ל:

ליקוטי רש"י

כמין צריף. גגה ודפנותיה באין כאחד כעין כוורת שאין גגו ניכר לבד והדפנות לבד. או שסמכה לכותל. עשה קנים ארוכים וסמך ראשו אחד מוטה על הכותל וראשו אחר מוטה על הארץ דגגה ודופנה אחד שאין לה גג ואין לה דופן [לעיל ז:].

הגהות וציונים

א] רש"ל מ"ז וגורס אימא סיפא (גליון): ב] צ"ל השני (דק"ס): ג] עיין ילקוט מפרשים: ד] צ"ל בדפריש (מראה אש, ועיין ילקוט מפרשים): ה] ב' תיבות "בגובה י'" מיותר (יד דוד וכן בדפו"ר ליתא): ו] בגנזי יוסף מגיה שיש בה לרבע ברוחב ועיין הגהות הב"ח ובילקוט מפרשים: ז] או הרחיק כצ"ל (גליון): ח] [עי' תוי"ט] (גליון):

והכי קאמר מחצלת הקנים גדולה עשאה לשכיבה מקבלת טומאה ואין מסככין בה טעמא דעשאה לשכיבה הא סתמא נעשה כמי שעשאה לסיכוך מסככין[א] בה (קטנה עשאה לסיכוך מסככין בה טעמא דעשאה לסיכוך הא סתמא נעשה כמי שעשאה לשכיבה ואין מסככין בה[ב]) ואתא ר' אליעזר למימר אחת קטנה ואחת גדולה סתמא כשרה לסיכוך אמר ליה אביי אי הכי ר' אליעזר אומר אחת קטנה ואחת גדולה אחת גדולה ואחת קטנה מיבעי ליה ועוד כי פליגי בגדולה הוא דפליגי ורבי אליעזר לחומרא דתניא [א]מחצלת הקנים בגדולה מסככין בה ר' אליעזר אומר [ב]אם אינה מקבלת טומאה מסככין בה אלא אמר רב פפא בקטנה כולי עלמא לא פליגי דסתמא לשכיבה כי פליגי בגדולה ת"ק סבר סתם גדולה לסיכוך ורבי אליעזר סבר סתם גדולה נמי לשכיבה ומאי עשאה לשכיבה דקאמר הכי קאמר סתם עשייתה נמי לשכיבה עד דעביד לסיכוך ת"ר [ג]מחצלת של שיפה ושל גמי גדולה מסככין בה קטנה אין מסככין בה של קנים ושל חילת גדולה מסככין בה ארוגה אין מסככין בה רבי ישמעאל בר' יוסי אומר משום אביו אחת זו ואחת זו מסככין בה וכן היה רבי דוסא אומר כדבריו תנן התם [ד]כל החוצלות מטמאין טמא מת דברי ר' דוסא וחכמים אומרים מדרס מדרס אין טמא מת לא והא אנן תנן [ה]א כל המטמא מדרס מטמא טמא מת אימא ב אף מדרס מאי חוצלות אמר רב אבדימי בר המדורי מרזובלי מאי מרזובלי אמר ר' אבא מזבלי ר' שמעון בן לקיש אומר מחצלות ממש ואזדא ריש לקיש לטעמיה דאמר ריש לקיש הריני כפרת רבי חייא ובניו שבתחלה כשנשתכחה תורה מישראל עלה עזרא מבבל ויסדה חזרה ונשתכחה עלה הלל הבבלי ויסדה חזרה ונשתכחה עלו רבי חייא ובניו ויסדוה וכן אמר רבי חייא ובניו לא נחלקו רבי דוסא וחכמים על מחצלות של אושא

שהן

והכי קאמר. עשאה לשכיבה בהדיא מקבלת טומאה ואין מסככין בה ואם אנו יכולין לומר בה שהיא לסיכוך והיכי דמי כגון דלא פריש מסככין בה ואינה מקבלת טומאה ובגדולה כולי עלמא לא פליגי דסתמא לסיכוך דבין תנא קמא ובין ר' אליעזר תנא[ג] גדולה ואמרינן[ד] דסתמא לסיכוך כי פליגי בקטנה תנא קמא שייריה לקטנה ולא תנייה משום דסבר גדולה הוא דאמרת בה סתמא לסיכוך הא קטנה סתמא לשכיבה: **ואתא ר' אליעזר למימר.** קטנה כגדולה דאם עשאה לשכיבה בהדיא מקבלת טומאה ואין מסככין בה ואם יש לומר בה שהיא לסיכוך והיכי דמי כגון שעשאה סתם מסככין בה ואין מקבלת טומאה: **אי הכי.** דרבי אליעזר קטנה כגדולה אתא לאשמועינן: אחת גדולה ואחת קטנה בתמיה דכי תנא הכי משמע דגדולה כקטנה אתא לאשמועינן כך כתובה הגירסא ולי נראה איפכא דגרסינן במתני' אחת קטנה ואחת גדולה והכי פריך אחת גדולה ואחת קטנה מיבעי ליה דאי כדגרסינן לה לא ידענא פירכא מאי היא דאחת גדולה ואחת קטנה משמע קטנה כגדולה דהכי משמע אחת היא הגדולה ואחת היא הקטנה כלומר כמוה היא ואינה חלוקה לדין שני וכן דרכי התנאים בכל מקום דההיא דפשיטא ליה תנא ברישא ואותו השני כשבא להשמיענו שהוא שוה לו הוא שונה אחריו כדתנן בר"ה (דף כט:) אחד יבנה ואחד כל מקום כו' ובבבא קמא (דף נ:) אחד החופר בור ואחד החופר שיח ומערה כו' ובמסכת סוטה (דף מג.) אחד הבונה ואחד הלוקח ואחד היורש וטובא תנן התם גבי מערכי המלחמה הכי: **אם אינה מקבלת טומאה.** כלומר אם בפירוש עשאה לסיכוך אין אי לא לא אלמא לתנא קמא סתם גדולה לסיכוך ולר' אליעזר סתמא לשכיבה: **אלא אמר רב פפא כו'.** ומאי עשאה לשכיבה דקתני במילתיה דרבי אליעזר הכי קאמר עיקר עשייתה לשכיבה עד דעביד ליה לסיכוך כו' ומילתיה דתנא קמא הכי מיפרשא כדאוקימנא מעיקרא רישא בגדולה כדקתני בהדיא וסיפא בקטנה והכי קאמר ואם קטנה היא ועשאה בפירוש לסיכוך מסככין בה הא סתמא לשכיבה ואתא ר' אליעזר למימר אף גדולה שוה היא לקטנה דכי עביד לה סתם הוי עשאה לשכיבה ומקבלת טומאה ואין מסככין בה אבל עשאה בפירוש לסיכוך מסככין בה ואינה מקבלת טומאה: **שיפה.** פוו"ל: **גמי.** יונ"ק דהן רכין הלכך סתם קטנה יש בהן[ה] לשכיבה לא שנא גדולה[ו] מעשה סרסרות שהיא עבה ואינה חלקה לא שנא ארוגה שהיא חלקה והיינו דקתני גדולה מסככין בה קטנה אין מסככין בה ואין חילוק בין גדולה[ז] לארוגה אבל של קנים הן קשים וכן של חילת לשק"א והקלא שלה עב: **גדולה[ח].** מעשה עבות וקליעה מסככין בה אפי' קטנה דאינה לשכיבה לפי שהיא עבה ואינה חלקה ועץ שלהן קשה: **ארוגה אין מסככין בה.** דסתמא לשכיבה דלא היו רגילין לאורגה אלא לשכיבה שתהא חלקה ונוחה: **כל החוצלות.** לקמן מפרש מאי היא: **מטמאות טמא מת.** כלומר כלי הם מן הסתם ומקבלות טומאה והאי דנקט טמא מת משום דבעי אפלוגי במדרס שהוא אב הטומאה נקט נמי טמא מת שהוא אב הטומאה והכי קאמר החוצלות כלי הם לטומאה אבל אינם מיוחדות לשכיבה שהן[ט] נעשות אב הטומאה במדרס הזב ואין אתה מוצא שיהו אב הטומאה אלא ע"י המת עצמו שיהיו הן טמאות מת דברי ר' דוסא: **וחכמים אומרים טמאות מדרס.** על ידי מדרס נעשות אב הטומאה לפי שעשויות לשכיבה: **מדרס אין טמא מת לא.** בתמיה: **והתנן כל המטמא מדרס מטמא טמא מת.** והוא הדין לכל הטומאות כגון נוגע בשרץ ובנבילה והאי דנקט טמא מת משום דבאב הטומאה מיירי והכי קאמר כל הנעשה אב הטומאה על ידי מדרס נעשה אב הטומאה כשהוא טמא מת דאין לך מיטמא מדרס אלא המיוחד לשכיבה וכיון דשוי[י] לתשמיש כלי הוא וכל שהוא כלי למדרס מיטמא בכל טומאה ואפילו הוא פשוטי כלי עץ דילפינן ליה בק"ו במסכת שבת (דף פד.) מפך במת מנין ודין הוא כו' וסיפא דההיא משנה ויש שהוא מטמא טמא מת ואינו מטמא מדרס והיינו מה שהוא כלי אבל אינו מיוחד לשכיבה דמטמא בכל טומאות חוץ מטומאת מדרס שאם שכב עליו הזב ולא נגע בו טהור דלגבי מדרס מיוחד לכך בעינן כדאמרי'[כ] יצא[ל] שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו: **אימא אף במדרס.** שכלי הן ועשויין לשכיבה: **מזבלי.** בולו"ס ועשוי לרועה להניחן תחת ראשו ולשכב: **הריני כפרת.** יסורין הבאין עלי לכפרתו של ר' חייא ובניו יהיו ולשון כבוד הוא זה כשהוא מזכיר אביו או רבו לאחר מיתתו נ"ל כן[מ]: **כשנשתכחה תורה מישראל.** לא נשתכחה כולה קאמר אלא הלכות שכוחות מבני בתירא שהיו ראשי ארץ ישראל כדאמרי' בפסחים אלו דברים (דף סו.): **עלה הלל הבבלי.** שמיום שגלה יכניה החרש והמסגר עמו[נ] היתה ישיבה מצויה בבבל:

שהן

אחת קטנה ואחת גדולה מיבעי ליה. פירש בקונטרס דאיפכא גרסינן ובמתניתין גרסינן אחת קטנה ואחת גדולה ופריך דאחת גדולה ואחת קטנה מיבעי ליה דדרך התנאים בכל מקום דההוא דפשיטא ליה תני ברישא כדתנן בר"ה (דף כט:) אחד יבנה ואחד כל מקום שיש בו בית דין ובבבא קמא (דף נ:) אחד החופר בור ואחד החופר שיח ומערה ובמסכת סוטה (דף מג.) אחד הבונה ואחד הלוקח ואחד היורש וטובא תנן התם גבי מערכי מלחמה ונראה דאין ראיה מבור ובונה לכאן דהכי נמי תנן בסנהדרין (דף לב.) אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה וחקירה ותנן נמי בפ' החולץ (יבמות מח.) גבי הבחנה אחד בתולות (ואחד קטנות[כ]) ואחד בעולות ובפרק הבא על יבמתו (שם דף נג:) אחד המערה ואחד הגומר ובפרק המפקיד (ב"מ דף מ:) תניא אחד הלוקח ואחד המפקיד לפקטים ומפרש התם כי היכי דמפקיד מקבל פקטים לוקח נמי מקבל פקטים בכל הני מזכיר הפשוט באחרונה אבל ההיא דיבנה ראיה היא דלפי תנא קמא שאמר אין תוקעין אלא ביבנה קא מהדרי ליה אחד יבנה ואחד כל מקום שיש בו בית דין וכן ביבמות פרק האשה (דף קטז:) דקאמרי בית הלל לא שמענו אלא בבאה מן הקציר בלבד אמרו להו ב"ש אחת באה מן הקציר ואחת באה מן הזיתים וה"נ הזכיר ת"ק מחצלת גדולה ועל זה שייך לאהדורי אחת היא גדולה ואחת היא קטנה כלומר כמוה היא הקטנה ואינה חלוקה לדין שני[ט]: **של** שיפה ושל גמי. בסיפא פליגי ר' דוסא ורבנן בשל קנים ושל חילת משמע בשל שיפה ושל גמי לא פליגי ולא[מ] אשכחן בהדיא דפליגי בשל גמי לענין מדרס והא דלא תני ליה הכא למאן דאמר מאי חוצלות מזבלי ניחא דאין זה מחצלת ואפילו לריש לקיש דאמר מחצלת ממש לא תני לה הכא משום דלא איתפיל הכא אלא לאשמועינן במה מכסין[ל] ובמה אין מכסין: **ושל** חילת. בקטנה מיירי: **תנן** התם כל החוצלות. משנה במסכת עדיות פרק שלישי מיטמא טומאת מת בדאית ליה גדנפא מוקמי לה דחשיב בית קיבול ואע"ג דפשוטי כלי עץ הרחבים העשוים להניח עליהם דבר כדף של נחתומין מטמאין מדרבנן כדאמר פרק המוכר את הבית (ב"ב דף סו. ושם) הכא היכא דלית להו גדנפא עשוין לסיכוך: **עלה** הלל מבבל ויסדה. שלמד משמעיה ואבטליון כדאיתא בפסחים פרק אלו דברים (דף סו.):

חזיין

עין משפט נר מצוה

קכג א ב מיי' פכ"ג מהלכות כלים הלכה א:

רבינו חננאל

ומקשינן אי הכי ר' אליעזר אחת קטנה ואחת גדולה היה לו לומר כלומר דין הקטנה כדין הגדולה סתם לסיכוך. **ועוד הא אשכחן** בהדיא דרבי אליעזר לחומרא הוא דתניא מחצלת קנים גדולה מסככין בה ר' אליעזר אומר אם אינה מקבלת טומאה [מסככין בה]. **אלא אמר רב פפא** בקטנה כ"ע לא פליגי דסתמא לשכיב' כי פליגי בגדולה ת"ק סבר סתם גדולה לסיכוך ור' אליעזר סבר סתם גדולה נמי לשכיבה והכי קתני ר' אליעזר אומר אחת גדולה ואחת קטנה סתם עשייתן לשכיבה עד שיפרש לשם סיכוך: **תנו רבנן מחצלת של שיפה** ושל גמי גדולה מסככין בה קטנה אין מסככין בה ושל קנים ושל הילף גדולה מסככין בה ארוגה אין מסככין בה ר' יוסי אומר משום אביו אחת זו ואחת זו מסככין בהן וכן היה ר' דוסא אומר כדבריו. **תנן התם** כל החוצלות טמאות טמא מת דברי ר' דוסא וחכ"א אף מדרס כדתנן במס' נדה כל המטמא מדרס מטמא טמא מת. **מאי חוצלות א"ר אבא מזבלי.** פי' עושין כמין יריעות קצרות ואח"כ תופרין אותן ועושין מהן כפיפות וכסויין. **ר"ל אמר מאי חוצלות** מחצלות ממש דאמר הריני כפרת ר' חייא ובניו שבתחלה נשתכחה תורה מישראל עלה עזרא מבבל ויסדה חזרה ונשתכחה עלה ר' חייא ובניו ויסדוה. וכך

גליון הש"ס

[מכת"י **תוס' ד"ה אחת קטנה וכו' אבל ההיא דיבנה ראיה היא דלפי ת"ק שאמר וכו'.** ע' פסחים דף פה ע"א בתוס' ד"ה אחד עלם וכו']:

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [לעיל טו.], **ב)** [שם ע"ש], **ג)** [תוספתא פ"א], **ד)** עדיות פ"ג מ"ד, **ה)** נדה מט., **ו)** [שבת דף נט.], **ז)** [קדושין לא:] [עי' בש"ע י"ד סי' רמב סעיף כח], **ח)** גיטין פח., **ט)** [ועי' תוס' שבת כ: ד"ה אחד, ותוס' פסחים פה. קה: ד"ה אחד ותוס' כתובות כג, ותוס' זבחים לג: ד"ה אי הכי ותוס' מנחות סג: ד"ה ר"י, ותוס' קידושין יג. ד"ה כשם].

ליקוטי רש"י

גדולה מסככין בה. דלאו כלי הוא כי דסתמא לסיכוך [לעיל טז.]. **כל המטמא במדרס הזב מטמא במת.** כדמפרש בגמרא שאין לך כלי הראוי למושב הזב שאין שם כלי עליו וראוי לקבל כל טומאות, והא דנקט טמא מת משום דומיא דמדרס הוא דאב הטומאה הוא והכי קאמר כל הראוי להיות אב הטומאה במדרס הזב ראוי להיות אב הטומאה אם נגע במת או נטמא באהל המת [נדה מט.].

הגהות וציונים

א] צ"ל ומסככין (דפו"י): **ב]** רש"ל מ"ז (גליון): **ג]** בדפו"י תנן וצ"ל תנו: **ד]** צ"ל ואמרי (דפו"ר בארות המים): **ה]** צ"ל קטנה שבהן לשכיבה וכ"ה בדפו"ר: **ו]** בדפו"ר איתא גדילה: **ז]** י"ג שיהו נעשות (גליון) במחנה אפרים כתב דצ"ל שאין נעשות: **ח]** צ"ל דעשוי (דפו"י): **ט]** צ"ל יצא זה (דפו"ר וכ"ה בגמ' שם): **י]** [ליתא שם] (גליון): **כ]** [צ"ל ולקמן אשכחן. מהר"ם] (גליון): **ל]** צ"ל במה מסככין ובמה אין מסככין (בארות המים):

לעזי רש"י

פוו"ל. פירוש שיפה, מין גומא (רש"י יומא דף עח ע"ב ד"ה שעם). **יונ"ק.** פירוש גמי, גומא (רש"י שמות ב, ג), מגג (רש"י עירובין דף נח ע"ב; פרה פ"ג מ"ט). **לשק"א.** פירוש כמין גומא הגדל במים (רש"י סוטה דף מט ע"ב ד"ה חילת), עשב הגדל באגמי מים (רש"י חולין דף טז ע"ב ד"ה בסימונא דאגמא). **בולו"ס.** פירוש תרמיל (רש"י ב"מ דף פד ע"ב ד"ה באתרא ועיין רש"י יבמות דף פו ע"ב ד"ה תרמילו וערוך ערך תרמל), ילקוט (תרגום ש"א יז, מ).